

FrieslandCampina nir
nourishing by nature

Halfjaarbericht 2018

Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Kerncijfers

in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven	2018 eerste halfjaar	2017 eerste halfjaar	Δ%	2017 jaar
Resultaten				
Netto-omzet	5.721	6.072	-5,8	12.110
Netto-omzet voor valuta-effecten	5.961	6.072	-1,8	
Bedrijfsresultaat	177	275	-35,6	444
Bedrijfsresultaat voor valuta-effecten	198	275	-28,0	
Winst	109	162	-32,7	227
Winst voor valuta-effecten	117	162	-27,8	
Bedrijfsresultaat in % van de netto-omzet	3,1	4,5		3,7
Balans				
Balanstotaal	8.958	9.363		9.046
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	3.151	3.170		3.178
Eigen vermogen in % van het balanstotaal	35,2%	33,9%		35,1%
Weerstandsvermogen in % van het balanstotaal ¹	14,3%	14,0%		14,2%
Nettoschuld ²	1.536	1.612		1.400
Kasstroom				
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	186	29		418
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-216	-242		-414
Investeringsen	202	226		531
Waardecreatie voor leden-melkveehouders				
in euro's per 100 kg melk (exclusief btw, bij 3,47% eiwit, 4,41% vet en 4,51% lactose)				
Totale vergoeding aan leden-melkveehouders (in miljoenen euro's)	1.982	2.109	-6,0	4.346
Garantieprijs	35,25	35,65	-1,1	37,96
Pro forma prestatietoelage ³	0,55	1,56		1,03
Weidegangtoelage ⁴	0,62	0,60		0,60
Bijzondere melkstromen ⁵	0,16	0,12		0,12
Pro forma contante prijs ³	36,58	37,93	-3,6	39,71
Pro forma reservering ledenobligaties ³	0,16	0,44		0,30
Pro forma melkprijs ³	36,74	38,37	-4,2	40,01
Additionele uitkeringen		0,09		0,04
Rente op ledenobligaties	0,43	0,39		0,42
Pro forma algemene reservering ³	0,78	1,89	-58,7	1,33
Pro forma prestatieprijs ³	37,95	40,74	-6,8	41,80
Interim-uitkering ⁶				
75% van de pro forma prestatietoelage	0,41	1,17		
Melkaanvoer van leden (in miljoenen kg)	5.356	5.435	-1,5	10.716

¹ Weerstandsvermogen is het eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder.

² De nettoschuld betreft kortlopende en langlopende rentedragende verplichtingen, verplichtingen aan Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. minus ter vrije beschikking staande liquide middelen.

³ De prestatietoelage, de reservering ledenobligaties en de algemene reservering worden bepaald op basis van de winstcijfers over het gehele jaar.

⁴ Melkveeouders die weidegang toepassen, ontvangen over 2018 een weidegangtoelage van 1,50 euro per 100 kilo melk exclusief btw. Hiervan wordt uit het resultaat van de onderneming 1,00 euro per 100 kilo weidemelk betaald. Gemiddeld over alle FrieslandCampina-ledenmelk is dit 0,62 euro per 100 kilo melk. Daarnaast wordt op basis van coöperatieve regelingen ook 0,50 euro per 100 kilo weidemelk uitgekeerd. Om dit en de deelweidegangtoelage te financieren wordt 0,35 euro per 100 kilo melk ingehouden op alle melk.

⁵ Bijzondere melkstromen betreffen het totaalbedrag van uitkeringen per 100 kilo melk exclusief btw van Landliebe-melk van 1,00 euro per 100 kilo melk, en het verschil tussen de garantieprijs voor biologische melk (48,33 euro per 100 kilo melk) en de garantieprijs voor reguliere melk (35,25 euro per 100 kilo melk). Gemiddeld over alle FrieslandCampina-ledenmelk is dit 0,16 euro per 100 kilo melk.

⁶ De interim-uitkering 2018 per 100 kilo melk wordt uiterlijk op 1 september 2018 bijgeschreven op de ledenrekening.

Melkprijs voor leden-melkveehouders 36,74 euro

Basiszuivelproducten en prijsconcurrentie in kindervoeding drukken winst

- Omzet daalt met 0,8 procent exclusief valuta-effecten en desinvesteringen
- Bedrijfsresultaat onder druk door lage notering basiszuivelproducten ten opzichte van de uitbetaalde garantieprijs voor ledenmelk
- Prijsconcurrentie in kindervoeding in Azië zorgt voor druk op volume en marge
- Negatieve trend toegevoegdewaarde-volumes onderstreept belang van ingezette transformatieproces
- Transformatie- en reorganisatiekosten eerste halfjaar circa 30 miljoen euro
- Operationele kasstroom gestegen van 29 miljoen euro naar 186 miljoen euro vooral dankzij verbetering werkkapitaal
- Melkprijs daalt naar 36,74 euro per 100 kilo melk (-4,2 procent)
- Melkaanvoer daalt naar 5.356 miljoen kilo melk (-1,5 procent)

De omzet van Koninklijke FrieslandCampina N.V. bedraagt in het eerste halfjaar 2018 5.721 miljoen euro. Dit is 5,8 procent lager ten opzichte van het eerste halfjaar 2017, waarvan 5,0 procent door valuta-effecten en de verkoop van Riedel. De winst daalt met 32,7 procent naar 109 miljoen euro, voornamelijk een gevolg van verliezen bij de verkoop van de basiszuivelproducten kaas, boter en melkpoeder. Voorraden van deze basiszuivelproducten, die in voorafgaande maanden bij een hogere melkprijs waren geproduceerd, moesten met verlies worden verkocht. De negatieve trend van toegevoegdewaarde-volumes is nog niet gekeerd. Dit onderstreept het belang van het vorig jaar ingezette transformatieproces. De resultaten van de verkoop van consumentenproducten en ingrediënten zijn stabiel, gecorrigeerd voor valuta-effecten. De pro forma melkprijs voor de leden-melkveehouders is afgenomen met 4,2 procent naar 36,74 euro per 100 kilo melk. De interim-uitkering voor de leden-melkveehouders bedraagt 0,41 euro per 100 kilo melk.

Hein Schumacher, CEO Koninklijke FrieslandCampina N.V.: "Net als in het laatste kwartaal van 2017 had FrieslandCampina in het eerste kwartaal van 2018 te kampen met lage noteringen voor basiszuivel, die de door de onderneming uitbetaalde garantieprijs voor melk aan leden-melkveehouders onvoldoende compenseren. Dit drukt het resultaat van de onderneming. In het tweede kwartaal zien we herstel. Stevige prijsconcurrentie in kindervoeding in Azië daagt ons uit te vechten voor onze marktpositie. Dit vraagt om extra investeringen en een slagvaardige organisatie. Mede daarom is per 1 januari 2018 de organisatiestructuur aangepast en loopt er een intensief transformatieprogramma. Dit stelt ons in staat sneller in de markt te opereren en kosten structureel te verlagen."

Niet-winstgevende activiteiten worden als onderdeel van het transformatieprogramma tegen het licht gehouden. Zo is er gekeken naar het productienetwerk en is aangekondigd dit jaar twee productielocaties in Frankrijk te sluiten. De kosten van de sluitingen werden genomen in het eerste halfjaar. Samen met overige herstructureringen is 30 miljoen euro aan transformatie- en reorganisatiekosten genomen.

Vereenvoudigde organisatie en herijking strategie

Met ingang van 1 januari 2018 heeft FrieslandCampina een nieuwe, vereenvoudigde organisatiestructuur, bestaande uit vier business groups: Consumer Dairy, Specialised Nutrition, Ingredients en Dairy Essentials. In de nieuwe organisatiestructuur opereren commerciële teams dicht bij de markt met korte beslislijnen, waardoor besluitvorming versnelt. De slagvaardigheid neemt daardoor toe. Hierdoor kan FrieslandCampina 'winnen in de markt' en kan het duurzaam meerwaarde voor de leden-melkveehouders realiseren. Een transformatieprogramma helpt de medewerkers om zich een nieuwe manier van denken en werken eigen te maken. Ondernemerschap en commerciële gedrevenheid staan hierbij centraal. Daarom zijn meer dan vierhonderd centrale functies verplaatst naar de business groups en daardoor dichter bij de markt gebracht.

Een strategische herijking is gestart in februari 2018 en zal in het najaar aan de leden-melkveehouders van FrieslandCampina worden bekendgemaakt. Hiermee zal de strategie *route2020* worden opgevolgd door een nieuwe meerjarenvisie, die aansluit bij de veranderde marktomstandigheden.

Belang Friesland Huishan Dairy

In februari maakte FrieslandCampina bekend dat het de resterende aandelen in Friesland Huishan Dairy Investments (Hong Kong) Ltd heeft overgenomen. De werkmaatschappij is in april 2015 opgericht voor de productie en de afzet van hoge kwaliteit kindervoeding onder de merknaam Dutch

Lady in de Volksrepubliek China. Daarnaast produceert ze thee- en kofficreamers voor andere onderdelen van FrieslandCampina.

Duurzaamheid en volume ledenmelk

Medio april kondigde FrieslandCampina aan zijn koers met scherpe focus op duurzaamheid te versnellen. Zo is de onderneming van plan een gecertificeerde Top-Zuivellijn met extra aandacht voor dier, natuur en klimaat te introduceren: zuivel met een lage CO₂-equivalent en hoge scores op het gebied van dierenwelzijn en biodiversiteit. Deze Top-Zuivellijn zal voldoen aan alle eisen op het gebied van weidegang en de nieuwe standaard voor grondgebondenheid. Daarnaast heeft FrieslandCampina zijn leden voorgesteld de toename van het melkaanbod te koppelen aan een vooraf overeengekomen groeiafspraak gebaseerd op de marktgroei. Melkproductie hoger dan de marktgroei leidt tot een inhouding op het melkgeld. De besluitvorming, met voorgenomen invoering per 1 januari 2019, zal in december dit jaar plaatsvinden.

Omzet lager

De daling van de omzet (-5,8 procent) is voornamelijk toe te schrijven aan valuta-effecten (4,0 procent) en aan de verkoop van Riedel (1,0 procent). De lagere volumes en prijzen zorgen voor een negatief effect van 0,8 procent.

Bedrijfsresultaat en winst lager

Het bedrijfsresultaat is in de eerste helft van 2018 177 miljoen euro en is daarmee 35,6 procent lager dan in de

Markontwikkelingen eerste helft 2018

Door krimpende marges en tegenvallende weersomstandigheden in de eerste helft van 2018 in de voornaamste mondiale exportregio's, bleef de toename van melkaanvoer beperkt. Zo is de Nieuw-Zeelandse melkproductie, door de wisselende weersomstandigheden waarbij extreme regenval en droogte elkaar afwisselden, nagenoeg op hetzelfde niveau geëindigd als vorig seizoen. In Europa en de Verenigde Staten viel de groei van de melkaanvoer lager uit dan verwacht als gevolg van kou en sneeuwval. Om te zorgen dat de fosfaatproductie in Nederland onder het fosfaatplafond blijft, is per 1 januari 2018 een generieke korting toegepast. Hierdoor zag een aantal melkveehouders zich gedwongen minder vee aan te houden. Voornamelijk als gevolg van deze maatregel daalde de aanvoer van melk in Nederland met een fractie.

Melkpoeder uit interventievoorraad

De lage prijzen van basiszuivel worden onder meer veroorzaakt door de verkoop van ongeveer 100.000 ton magere melkpoeder uit de interventievoorraad van de Europese Unie. De prijs waarop het melkpoeder op de markt wordt gebracht, is gemiddeld 1.100 euro per ton product en daarmee fors lager dan de oorspronkelijke aankoop prijs van 1.700 euro.

Boterprijzen lopen op

Bij lager melkaanbod blijft het aanbod van boter achter. Boterprijzen lopen daardoor begin 2018 op. Uit voorzorg besluiten marktpartijen meer in te kopen om zich daarmee in te dekken tegen eventuele toekomstige tekorten. De prijzen lopen op van 4.100 euro per ton in januari tot bijna 6.000 euro in juni. De kaasprijs laat een gematigder stijging zien: van 2.700 euro per ton in april tot bijna 3.000 euro in juni.

eerste zes maanden van 2017. Valuta-effecten hebben een negatief effect van 21 miljoen euro op het bedrijfsresultaat. Zonder valuta-effecten is het bedrijfsresultaat 28,0 procent lager dan in 2017.

Net als het laatste kwartaal van 2017 was het verlies op basiszuivel in het eerste kwartaal van 2018 fors negatief met circa 135 miljoen euro. Daarnaast heeft de hevige prijsconcurrentie in de kindervoedingsmarkt in Azië een nadelig effect op het bedrijfsresultaat. In het tweede kwartaal ontwikkelt het resultaat zich positief, maar onvoldoende om de achterstand ten opzichte van de eerste helft 2017 goed te maken. De resultaten van de business groups Consumer Dairy en Ingredients ontwikkelen zich stabiel, gecorrigeerd voor valuta-effecten. Daarnaast drukken circa 30 miljoen euro transformatie- en reorganisatiekosten het resultaat.

De winst over het eerste halfjaar 2018 daalt ten opzichte van dezelfde periode in 2017 met 32,7 procent tot 109 miljoen euro, als gevolg van het lagere bedrijfsresultaat. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door een lagere belastinglast, onder meer door een positief effect van tariefwijzigingen in het buitenland.

Van de winst is 27 miljoen euro beschikbaar voor de verstrekker van de coöperatieve lening (Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A.) en houders van ledenobligaties (eerste halfjaar 2017: 25 miljoen euro). Het aandeel van minderheidsbelangen bedraagt 41 miljoen euro (2017: 34 miljoen euro) en aan de reserve eigen vermogen wordt 41 miljoen toegevoegd (2017: 103 miljoen euro).

FrieslandCampina investeerde 260 miljoen euro in reclame en promoties. Dat is vrijwel gelijk aan de eerste helft van 2017, voor valuta-effecten. De verkoop- en algemene beheerskosten daalden met 3,2 procent naar 430 miljoen euro, als gevolg van valuta-effecten en besparingen in het kader van het Fast Forward-programma. Daarnaast werden ze gedeeltelijk gecompenseerd door investeringen in versterking van de organisatie.

Kasstroom aanzienlijk hoger

De kasstroom uit operationele activiteiten komt aanzienlijk hoger uit op 186 miljoen euro, een toename ten opzichte van 2017 van 157 miljoen euro (eerste halfjaar 2017: 29 miljoen euro). Dit is vooral het gevolg van een verbeterde werkkapitaalontwikkeling. In het eerste halfjaar 2018 bedroeg de uitgaande kasstroom voor investeringsactiviteiten 216 miljoen euro (eerste halfjaar 2017: 242 miljoen euro).

De kasstroom uit financieringsactiviteiten is 70 miljoen euro (eerste halfjaar 2017: 122 miljoen euro). Hierin zijn de uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties en uitbetaald dividend aan minderheidsbelangen opgenomen, welke gecompenseerd worden door een hogere benutting van de kredietfaciliteit. De nettokasstroom bedraagt 40 miljoen euro (eerste halfjaar 2017: -91 miljoen euro). Het saldo liquide middelen is 234 miljoen euro.

Financiële positie

De nettoschuld bedroeg 1.536 miljoen euro per 30 juni 2018. Ten opzichte van 31 december 2017 betekent dit een stijging van 136 miljoen euro.

Het weerstandsvermogen is licht gedaald en bedraagt 1.280 miljoen euro. Als percentage van het balanstotaal is het weerstandsvermogen toegenomen naar 14,3 procent.

Het eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers is 3.151 miljoen euro (ultimo 2017: 3.178 miljoen euro). Deze verandering is het gevolg van de toevoeging van de winstreservering en de toename van het aantal ledenobligaties, gecompenseerd door negatieve valutaverschillen, uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties en de overname van de resterende 50 procent in Friesland Huishan Dairy Investments (Hong Kong) Ltd.

De solvabiliteit is vrijwel gelijk gebleven met 35,2 procent (ultimo 2017: 35,1 procent).

Het totaal eigen vermogen, inclusief minderheidsbelangen, was per 30 juni 2018 3.495 miljoen euro (ultimo 2017: 3.512 miljoen euro). Het totaal eigen vermogen is per saldo afgenomen door de uitkering van dividend aan minderheidsbelangen en door ongunstige valutaverschillen.

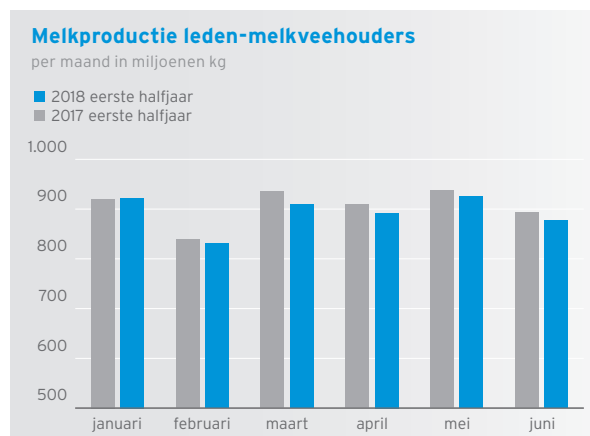
Financiering

Het hoofdbestanddeel van de korte-termijnfinanciering van FrieslandCampina bestaat uit 416 miljoen euro kortlopend schuld papier, uitgegeven onder het Euro-Commercial Paper-programma (ECP-programma). Een gecommiteerde kredietfaciliteit van 1 miljard euro met een syndicaat van banken met een looptijd tot minimaal oktober 2022 is voor algemeen gebruik en fungeert als dekking voor het ECP-programma. Ultimo juni 2018 is 20 miljoen euro geleend onder deze faciliteit. Het hoofdbestanddeel van de uitstaande langlopende leningen bestaat uit 300 miljoen euro aan 'groene' schuldbewijzen (*Green Schuldschein*), 563 miljoen US-dollar aan leningen van Amerikaanse

institutionele beleggers, een 100 miljoen US-dollar lening van de International Finance Corporation (IFC) en een 150 miljoen euro lening van de Europese Investeringsbank (EIB). De verplichtingen in US-dollar zijn via *cross-currency swaps* omgezet in euroverplichtingen met een vast rentepercentage. In juni 2018 is voor 50 miljoen euro additioneel geleend bij de EIB, waarmee de in 2016 verkregen faciliteit van 150 miljoen euro volledig is benut.

Melkaanvoer leden

De melkaanvoer van leden-melkveehouders is in het eerste halfjaar 2018 ten opzichte van de dezelfde periode een jaar daarvoor afgenomen met 79,5 miljoen kilo (1,5 procent) tot 5.356 miljoen kilo melk.

Vanaf 1 januari 2018 is het stelsel van fosfaatrechten voor melkvee in werking getreden. Doel van dit stelsel is te zorgen dat de fosfaatproductie onder het fosfaatplafond komt. Een melkveebedrijf mag met het bedrijfsmatig gehouden melkvee niet méér fosfaat produceren dan het aantal fosfaatrechten dat het heeft gekregen. Als gevolg van deze maatregel is de hoeveelheid melkvee van leden-melkveehouders in Nederland sinds 1 januari 2018 met ongeveer 3 procent gedaald (circa 34.000 koeien).

Op 22 november 2017 hebben het bestuur van de coöperatie en de Executive Board van FrieslandCampina een tijdelijke voorwaardelijke maatregel aangekondigd die geactiveerd zou worden bij een onbalans tussen melkaanbod en verwerkingscapaciteit in de periode 1 januari tot en met 30 juni 2018. In deze periode is het niet noodzakelijk gebleken om de maatregel te activeren.

Waardecreatie voor leden

De totale vergoeding aan de leden-melkveehouders voor de melk is met 6,0 procent afgenomen naar 1.982 miljoen

euro (2017: 2.109 miljoen euro). Dit bij een 1,5-procent lagere melkaanvoer (5.356 miljoen kilo).

De pro forma melkprijs voor de leden-melkveehouders over het eerste halfjaar 2018 is met 4,2 procent gedaald naar 36,74 euro per 100 kilo melk exclusief btw (eerste halfjaar 2017: 38,37 euro). De melkprijs die FrieslandCampina op jaarbasis aan de leden-melkveehouders betaalt, bestaat uit de garantieprijs, de jaarlijkse prestatietoelage, de weidegangtoelage, de toeslag bijzondere melkstromen en de uitgifte van ledenobligaties.

De garantieprijs over het eerste halfjaar 2018 blijft vrijwel stabiel, met een fractionele daling van ruim 1 procent naar 35,25 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 35,65 euro).

De pro forma waardecreatie (prestatietoelage en uitgifte van ledenobligaties) bedraagt 0,71 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 2,00 euro). De pro forma prestatietoelage bedraagt 0,55 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 1,56 euro) en de pro forma uitgifte van ledenobligaties is 0,16 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 0,44 euro). De afname van de waardecreatie is een direct gevolg van het lagere resultaat.

De weidegangtoelage bedraagt bruto 1,50 euro per 100 kilo melk. Daarnaast beloont FrieslandCampina deelweidegang met 0,46 euro per 100 kilo melk. De weidegangtoelage wordt voor 1,00 euro per 100 kilo melk gefinancierd uit de onderneming. De resterende 0,50 euro per 100 kilo melk wordt uitgekeerd op basis van de herverdeling van melkgeld onder de leden-melkveehouders door een inhouding van 0,35 euro per 100 kilo melk via een coöperatieve regeling. Verdeeld over alle melk bedraagt de weidegangtoelage 0,62 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 0,60 euro).

De rente op ledenobligaties is 0,43 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 0,39 euro). De toegekende rente op ledenobligaties is toegenomen van 21,1 miljoen euro naar 23,0 miljoen euro door de toename van het aantal ledenobligaties. De rente over de periode 1 januari-31 mei 2018 bedroeg 2,976 procent en de rente over de periode 1 juni-30 november 2018 bedraagt 2,981 procent (de rente op de 6-maands Euribor van begin juni 2018 van -0,269 procent plus de opslag van 3,25 procent).

De pro forma algemene reservering bedraagt 0,78 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 1,89 euro).

De pro forma prestatieprijs over het eerste halfjaar 2018 bedraagt 37,95 euro per 100 kilo melk exclusief btw (eerste halfjaar 2017: 40,74 euro), een afname met 6,8 procent ten opzichte van het eerste halfjaar 2017. De prestatieprijs bestaat uit de garantieprijs, prestatietoeslag, weidegangtoeslag, toeslag bijzondere melkstromen, uitgifte ledenobligaties, rente op ledenobligaties en algemene reservering.

De biologische melkprijs over het eerste halfjaar 2018 bedraagt 50,04 euro exclusief btw per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 51,44 euro). De biologische garantieprijs over het eerste halfjaar 2018 bedroeg 48,33 euro exclusief btw per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2017: 48,44 euro).

Interim-uitkering 0,41 euro per 100 kilo melk

Uiterlijk op 1 september 2018 betaalt FrieslandCampina een interim-uitkering van 0,41 euro per 100 kilo melk (exclusief btw) uit aan de leden-melkveehouders van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. Deze is 0,76 euro lager dan het eerste halfjaar van 2017. De interim-uitkering is 75 procent van de pro forma prestatietoeslag over het eerste halfjaar. De eindafrekening vindt plaats in april 2019, op basis van de jaarresultaten van FrieslandCampina en de in 2018 geleverde hoeveelheid melk.

Veiligheid

In het eerste halfjaar van 2018 daalde het totaal aantal ongevallen met 25 procent naar 73 ongevallen (eerste halfjaar 2017: 96). Onder 'ongevallen' verstaat FrieslandCampina alle ongevallen die leiden tot verzuim, aangepast werk of een medische behandeling. Het totaal aantal ongevallen per 200.000 gewerkte uren is in het eerste halfjaar van 2018 afgenomen naar 0,34 (eerste halfjaar 2017: 0,68). De doelstelling voor geheel 2018 ligt op 0,55.

Duurzaamheid

De doelstellingen en activiteiten op het gebied van verantwoord ondernemen zijn een integraal onderdeel van de bedrijfsstrategie van FrieslandCampina. Ze zijn gekoppeld aan de *purpose statement* 'nourishing by nature': betere voeding voor de wereld, goede inkomsten voor onze boeren, nu en in de toekomst. De activiteiten dragen bij aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Weidegang

Een grazende koe maakt deel uit van het Nederlandse cultuurlandschap. Dat is wat veel Nederlanders vinden. De koe draagt daardoor bij aan een positief imago en de zichtbaarheid van de zuivelsector in binnen- en buitenland. FrieslandCampina stimuleert leden-melkveehouders in

Nederland, België en Duitsland om hun koeien en jongvee te weiden. Wanneer de melkkoeien gedurende ten minste 120 dagen per jaar minimaal zes uur per dag in de wei grazen, heeft een melkveehouder recht op een weidegangtoeslag. Ook deelweidegang wordt gestimuleerd. Het streven van FrieslandCampina is dat in 2020 81,2 procent van de melkveehouders weidegang toepast. In 2017 liet 79,4 procent van de leden-melkveehouders hun koeien grazen in de wei.

In de eerste helft van 2018 hebben additioneel 303 melkveehouders hun melkvee aangemeld voor weidegang. Het definitieve weidegangpercentage voor 2018 is aan het eind van het jaar bekend, na afsluiting van het weidegangseizoen.

Dairy Development Programma (DDP)

Met zijn Dairy Development Programme (DDP) ondersteunt FrieslandCampina lokale melkveehouders (voornamelijk kleine boeren) in Azië, Afrika en Oost-Europa bij het verbeteren van de lokale melkveehouderij, het verhogen van de kwaliteit van de melk en het verbeteren van de productiviteit per koe. In de eerste helft van 2018 zijn 20.534 melkveehouders in Vietnam, Indonesië, Thailand, Nigeria en Maleisië getraind en geadviseerd door medewerkers van FrieslandCampina en Nederlandse melkveehouders die onderdeel uitmaken van het Farmer2Farmer-programma. In januari 2018 kregen twaalf Nederlandse melkveehouders training voor het Farmer2Farmer-programma. Het aantal gecertificeerde trainers binnen dit programma bedraagt nu 26.

Klimaatneutrale groei

FrieslandCampina streeft naar klimaatneutrale groei door de uitstoot van broeikasgassen in 2020 gelijk te houden of te verminderen ten opzichte van 2010. Hieronder vallen de broeikasgassen die vrijkomen op boerderijen van leden-melkveehouders, tijdens het transport van boerderij naar productielocaties en bij het verwerken van zuivel.

De waterefficiëntie bedroeg in het eerste halfjaar van 2018 3,3 m³/ton eindproduct (eerste halfjaar 2017: 3,6 m³/ton eindproduct). De verbetering is het gevolg van een mixverandering door het meenemen van de nieuwe locaties in Pakistan en de verkoop van Riedel. In juni is in de productie-locatie Ciracas (Indonesië) een nieuwe installatie in gebruik genomen voor het hergebruik van afvalwater. Dit levert voor deze locatie een waterbesparing op van 30 procent.

Bij de productie van zuivelproducten is de energie-efficiëntie ten opzichte van het eerste halfjaar 2017 licht verslechterd naar 2,87 GJ/ton eindproduct (eerste halfjaar 2017: 2,8 GJ/ton eindproduct). Energiebesparingsprojecten in

alle grote productielocaties laten resultaat zien. Inefficiënte boilers zijn vervangen en nieuwe innovatieve technieken zijn ingezet om energie-efficiënter te verdampen. In eerste instantie worden deze effecten deels tenietgedaan door het testen van nieuwe processen die pas op termijn energiezuiniger zijn, als ze op volledige capaciteit draaien. Sinds 2018 maakt de kaaslocatie in Balkbrug volledig gebruik van groene warmte, geproduceerd door een stoomboiler die wordt gevoed met snoeihout.

Risico's

In het jaarverslag 2017 zijn de onzekerheden en risico's beschreven die mogelijk een materieel nadelig effect op het resultaat en het vermogen van FrieslandCampina kunnen hebben. Daarin is eveneens beschreven op welke wijze de onderneming deze risico's beheerst. Deze beschrijving van onzekerheden, risico's en maatregelen vormt door middel van verwijzing een onderdeel van dit halfjaarbericht. De belangrijkste onzekerheden voor het tweede halfjaar 2018 betreffen de prijsontwikkeling en het aanbod van basiszuivelproducten. Vooral het tweede kwartaal werd gekenmerkt door een sterke toename van prijzen. Voor het tweede halfjaar 2018 wordt een stabiel prijsniveau verwacht. Daar waar het mondiale aanbod van basiszuivel naar verwachting iets zal toenemen, blijft deze groei in Nederland naar verwachting beperkt door milieuwetgeving (onder meer fosfaat).

Daarnaast zijn de economische ontwikkelingen in verschillende regio's en valutaschommelingen mogelijke risico's. Voor wat betreft valutakoersen zijn de resultaten van FrieslandCampina het meest afhankelijk van de Amerikaanse dollar, de Chinese yuan, de Hongkong dollar en de Nigeriaanse naira. Posities in vreemde valuta worden door de onderneming ingedekt, echter dit is in Nigeria slechts beperkt mogelijk.

Tenslotte kunnen geopolitieke ontwikkelingen (bijvoorbeeld binnen de Europese Unie en de handelsbetrekkingen met de Verenigde Staten) en de toenemende regelgeving en eisen van overheden een aanzienlijke invloed op de markt- en afzetontwikkeling hebben.

Vooruitzichten

De verwachting is dat in de tweede helft van 2018 door de relatief hoge melkprijzen de wereldwijde melkproductie verder stijgt. De langdurige droogte in Noord-Europa heeft een negatieve invloed op de voerproductie. Dit zal wellicht de groei van de melkaanvoer in het vierde kwartaal enigszins onder druk zetten. De vraag naar zuivel op de wereldmarkt blijft waarschijnlijk hoog, dankzij een sterke economische

groei in landen die zuivelproducten importeren, zoals China, landen in Zuidoost-Azië en het Midden-Oosten.

Negatieve weersinvloeden, politieke ontwikkelingen in de Europese Unie en mogelijke problemen in de internationale wereldhandel, zoals het opwerpen van handelsbelemmeringen of hogere invoerrechten in belangrijke importlanden, kunnen de melkprijzen onder druk zetten.

FrieslandCampina spreekt geen concrete verwachting uit ten aanzien van het resultaat van de onderneming over het gehele jaar 2018.

Verantwoordelijkheidsverklaring

De leden van de executive board van Koninklijke FrieslandCampina N.V. verklaren hierbij, conform artikel 5:25d lid 2 onder c Wet op het Financieel Toezicht dat, voor zover hen bekend, het halfjaarverslag een getrouw beeld geeft van de activa, passiva en financiële positie per 30 juni 2018 en van het resultaat over de eerste zes maanden van 2018 van Koninklijke FrieslandCampina N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen, en dat het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft van de belangrijkste gebeurtenissen die zich in de eerste zes maanden van 2018 hebben voorgedaan en het effect daarvan op de halfjaarrekening, alsmede van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van 2018.

Samenstelling raad van commissarissen

Frans Keurentjes, Angelique Huijben-Pijnenburg en Sandra Addink-Berendsen zijn herbenoemd als bestuursleden van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. De ledenraad van de zuivelcoöperatie heeft dit in haar vergadering van 12 juni 2018 besloten. De herbenoemingen gaan in op 18 december 2018, zijn voor een periode van vier jaar en gelden tevens voor hun functie als lid van de raad van commissarissen van Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Executive board

Hein (H.M.A.) Schumacher

Chief Executive Officer

Jaska (J.M.) de Bakker

Chief Financial Officer

Amersfoort, 24 augustus 2018

Vanaf 1 januari 2018 kent FrieslandCampina een nieuwe organisatiestructuur die de onderneming slagvaardiger maakt. Er zijn vier wereldwijd opererende business groups. De presentatie van de vergelijkende cijfers over 2017 is aangepast aan de nieuwe organisatiestructuur.

Consumer Dairy

De business group is verantwoordelijk voor consumentenproducten in Europa, Azië, het Midden-Oosten en Afrika.

- Volume, omzet en bedrijfsresultaat dalen licht ten opzichte van eerste helft 2017.
- Gecorrigeerd voor valuta-effecten bedrijfsresultaat op niveau van vorig jaar.
- Volume in Europa staat onder druk, met name in Duitsland.
- Uit efficiëntieoverwegingen is de productie van roomspuitbussen van France Crème in het Franse Saint-Paul-en-Jarez verplaatst naar de locatie in het Belgische Lummen.
- Positieve volumeontwikkeling in het Midden-Oosten en Afrika. De productie in Nigeria is terug op het niveau van voor de brand in de productielocatie in januari 2017.
- Kleine volumegroei in Azië.
- In Nederland is Campina Biologisch gelanceerd. Een lijn dagverse biologische zuivelproducten in een nieuwe klimaatneutrale verpakking van organisch materiaal.
- In Pakistan zijn de merken Olper's en Tarang opnieuw gelanceerd om omzet en winstgevendheid te herstellen.

Resultaten in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven	2018 eerste halfjaar	2017 eerste halfjaar	Δ%	2017 jaar
Omzet	2.660	2.821	-5,7	5.574
Omzet voor valuta-effecten	2.836	2.821	0,5	
Bedrijfsresultaat ¹	▼			
Prijseffect op de omzet ¹	▲			
Volumeontwikkeling (in percentage) ¹	-3,1			
Volume-mix effect op de omzet (in percentage) ¹	-1,0			

¹ ten opzichte van eerste halfjaar 2017

Specialised Nutrition

De business group is verantwoordelijk voor speciale voeding, zoals kinder-, sport- en ouderenvoeding.

- Omzet en bedrijfsresultaat onder druk als gevolg van lagere volumes en negatieve valutaresultaten.
- Kindervoedingsmarkt als geheel staat onder druk.
- Omzet kindervoeding in China onder druk door afnemende volumes Friso Gold. Dit verlies werd deels gecompenseerd door de sterke groei van Friso Prestige.
- Door Friesland Huishan Dairy geproduceerde kindervoeding van het merk Dutch Lady groeit.
- Friso blijft marktleider in kindervoeding in Hongkong, een dynamische markt met hevige prijsconcurrentie, waardoor het resultaat onder druk staat.
- Friso groeit en versterkt positie in kindervoeding in Indonesië, Maleisië en Vietnam.
- Vifit Sport in testmarkt Nederland is uitgebreid met verse kwark en drinks.

Resultaten in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven	2018 eerste halfjaar	2017 eerste halfjaar	Δ%	2017 jaar
Omzet	590	661	-10,7	1.302
Omzet voor valuta-effecten	634	661	-4,1	
Bedrijfsresultaat ¹	▼			
Prijseffect op de omzet ¹	▼			
Volumeontwikkeling (in percentage) ¹	-5,4			
Volume-mix effect op de omzet (in percentage) ¹	-1,6			

¹ ten opzichte van eerste halfjaar 2017

Ingredients

De business group richt zich op de productie en verkoop van ingrediënten voor de business-to-business-markt.

- Volume- en resultaatontwikkeling stabiel.
- Lagere omzet als gevolg van prijsaanpassingen.
- Bij diervoedingsproducent FrieslandCampina Nutrifeed hebben uitdagende marktomstandigheden, met name in Zuidoost-Azië en Rusland, geleid tot lagere volumes en prijzen.
- FrieslandCampina DMV laat met name bij sportvoeding een goede ontwikkeling van volume en betere marges zien. De marktomstandigheden voor sportvoeding in de Verenigde Staten zijn uitdagend.
- FrieslandCampina Medical zet goede ontwikkeling voort en versterkt relaties met belangrijke klanten in het medische marktsegment.
- FrieslandCampina DOMO, producent van ingrediënten voor kindervoeding, ziet volumegroei en verbetering van marges door mix en kostenfocus.
- Bij FrieslandCampina Kievit, producent van creamers, staat het volume onder druk. Focus op toegevoegdewaarde zorgt voor verbetering van commerciële marges.

Dairy Essentials

De business group richt zich op de productie en verkoop van basiszuivelproducten, zoals kaas, boter en melkpoeder voor de voedingsmiddelenindustrie, groothandel en huismerken voor de retail. De business group is ook verantwoordelijk voor het optimaliseren van de melkverwerking.

- Omzet en bedrijfsresultaat staan onder druk als gevolg van lage basiszuivelprijzen. Het verschil ten opzichte van de uitbetaalde garantieprijs voor ledenmelk drukt het resultaat aanzienlijk.
- Resultaatverbetering in tweede kwartaal ingezet door herstel basiszuivelprijzen, met name stijging van de boternotering en kaasprijzen.
- Vraag en volume VLOG-kaas op Duitse markt stijgt.
- Beperkte verkoop van melk op spotmarkt noodzakelijk.
- De kaasverpakkingsactiviteiten in het Franse Sénas worden met het oog op efficiëntie ondergebracht in het Belgische Genk en het Nederlandse Leerdam.

Resultaten	2018 eerste halfjaar	2017 eerste halfjaar	Δ%	2017 jaar
in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven				
Omzet	851	893	-4,7	1.793
Omzet voor valuta-effecten	870	893	-2,6	
Bedrijfsresultaat ¹	=			
Prijseffect op de omzet ¹	▼			
Volumeontwikkeling (in percentage) ¹	-0,4			
Volume-mix effect op de omzet (in percentage) ¹	1,8			

¹ ten opzichte van eerste halfjaar 2017

Resultaten	2018 eerste halfjaar	2017 eerste halfjaar	Δ%	2017 jaar
in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven				
Omzet	1.614	1.639	-1,5	3.349
Bedrijfsresultaat ¹	▼			
Prijseffect op de omzet ¹	▼			
Volumeontwikkeling (in percentage) ¹	-6,8			
Volume-mix effect op de omzet (in percentage) ¹	0,1			

¹ ten opzichte van eerste halfjaar 2017

Verkorte geconsolideerde winst-en-verliesrekening

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2018	eerste halfjaar 2017
Netto-omzet	5.721	6.072
Kostprijs omzet	-4.831	-5.057
Brutomarge	890	1.015
Reclame- en promotiekosten	-260	-272
Verkoop- en algemene beheerskosten	-430	-444
Overige bedrijfslasten en -opbrengsten	-23	-24
Bedrijfsresultaat	177	275
Financieringsbaten en -lasten	-23	-30
Resultaat uit joint ventures en geassocieerde deelnemingen, na aftrek van belastingen	10	8
Winst voor belastingen	164	253
Belastingen	-55	-91
Winst voor de periode	109	162
Winst toe te rekenen aan:		
• houders van ledenobligaties	23	21
• verstrekker van lening coöperatie	4	4
• aandeelhouder	41	103
Aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	68	128
Houders van minderheidsbelangen	41	34
Winst voor de periode	109	162

Verkort geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2018	eerste halfjaar 2017
Winst voor de periode	109	162
Posten die in de toekomst worden of mogelijk worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening:		
Effectieve deel mutatie kasstroomafdekkingen, na aftrek van belastingen	-4	10
Valuta-omrekenverschillen, na aftrek van belastingen	-39	-116
Waardemutatie financiële instrumenten beschikbaar voor verkoop, na aftrek van belastingen		-19
Gerealiseerde herwaardering financiële instrumenten beschikbaar voor verkoop, na aftrek van belastingen		-8
Aandeel overig totaalresultaat van joint ventures en geassocieerde deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode, na aftrek van belastingen	1	-1
	-42	-134
Posten die in de toekomst niet worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening:		
Herwaardering van verplichtingen (activa) uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen, na aftrek van belastingen		11
		11
Overig totaalresultaat, na aftrek van belastingen	-42	-123
Totaalresultaat voor de periode	67	39
Totaalresultaat toe te rekenen aan:		
• aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	34	24
• houders van minderheidsbelangen	33	15

Verkorte geconsolideerde balans

In miljoenen euro's	30 juni 2018	31 december 2017
Activa		
Grond, gebouwen en installaties	3.239	3.208
Immateriële activa	1.709	1.757
Biologische activa	7	8
Latente belastingvorderingen	272	301
Joint ventures en geassocieerde deelnemingen	119	123
Personeelsbeloningen	9	10
Overige financiële activa	40	42
Vaste activa	5.395	5.449
Vorraden	1.500	1.518
Vorderingen	1.607	1.719
Liquide middelen	453	356
Activa aangehouden voor verkoop	3	4
Viottende activa	3.563	3.597
Totaal activa	8.958	9.046
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	370	370
Algemene reserve en overige reserves	910	917
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder	1.280	1.287
Ledenobligaties	1.580	1.596
Lening coöperatie	291	295
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	3.151	3.178
Houders van minderheidsbelangen	343	334
Totaal eigen vermogen	3.494	3.512
Verplichtingen		
Personeelsbeloningen	442	475
Latente belastingverplichtingen	135	181
Rentedragende verplichtingen	1.062	999
Overige financiële verplichtingen	117	123
Langlopende verplichtingen	1.756	1.778
Rentedragende verplichtingen	818	661
Overige kortlopende verplichtingen	2.890	3.095
Kortlopende verplichtingen	3.708	3.756
Totaal verplichtingen	5.464	5.534
Totaal passiva	8.958	9.046

Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2018	eerste halfjaar 2017
Winst voor belastingen	164	253
Afschrijvingen op gebouwen en installaties en amortisatie immateriële activa	179	184
Mutatie voorraden, vorderingen en verplichtingen	-54	-350
Overige operationele activiteiten	-103	-58
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	186	29
Investerings in grond, gebouwen, installaties en immateriële activa	-234	-250
Desinvesteringen van grond, gebouwen, installaties, immateriële activa en activa aangehouden voor verkoop	5	3
Ontvangen aflossingen en verstrekte leningen	15	-19
Acquisities, na aftrek van verworven liquide middelen	-2	-7
Desinvesteringen van effecten		31
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-216	-242
Investerings in minderheidsbelangen	-2	
Uitbetaald dividend aan houders van minderheidsbelangen	-43	-71
Uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties	-36	-33
Opgenomen rentedragende verplichtingen	752	929
Afgelost op rentedragende verplichtingen	-603	-699
Afwikkeling derivaten en overige	2	-4
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	70	122
Nettokasstroom	40	-91
Liquide middelen begin boekjaar ¹	193	354
Nettokasstroom	40	-91
Koersverschil liquide middelen	1	-27
Liquide middelen per 30 juni ¹	234	236

¹ Liquide middelen bevat tevens rekening-courant banken die direct opeisbaar zijn en een integraal onderdeel vormen van het kasbeheer van FrieslandCampina.

Verkort geconsolideerd overzicht vermogensmutaties

In miljoenen euro's	2018			2017		
	Eigen vermogen ¹	Minderheidsbelangen	Totaal	Eigen vermogen ¹	Minderheidsbelangen	Totaal
Begin boekjaar	3.178	334	3.512	3.169	446	3.615
Totaalresultaat voor de periode	34	33	67	24	15	39
Transacties met aandeelhouder en overige vermogensverschaffers direct verwerkt in het eigen vermogen:						
• uitbetaald dividend aan houders van minderheidsbelangen		-43	-43		-71	-71
• uitbetaalde rentevergoeding aan verstrekker van lening coöperatie	-7		-7	-8		-8
• uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties	-42		-42	-39		-39
• pro forma uitgifte ledenobligaties	9		9	24		24
Totaal transacties met aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	-40	-43	-83	-23	-71	-94
Transacties in eigendomsbelangen in dochterondernemingen:						
• transacties met houders van minderheidsbelangen	-21	19	-2			
Totaal transacties in eigendomsbelangen in dochterondernemingen	-21	19	-2			
Boekwaarde per 30 juni	3.151	343	3.494	3.170	390	3.560

¹ Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers.

Toelichting op de verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers

In miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven

Algemeen

Koninklijke FrieslandCampina N.V. is statutair gevestigd in Amersfoort, Nederland. Het adres is: Stationsplein 4, 3818 LE Amersfoort. De vennootschap is geregistreerd bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 11057544. In de geconsolideerde halfjaarcijfers voor de eerste zes maanden geëindigd op 30 juni 2018 zijn opgenomen Koninklijke FrieslandCampina N.V. en haar dochterondernemingen (tezamen FrieslandCampina genoemd).

Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. houdt alle aandelen in Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Op de geconsolideerde halfjaarcijfers is geen accountantscontrole toegepast.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Overeenstemmingsverklaring

Dit halfjaarbericht is opgesteld in overeenstemming met IAS 34 'Tussentijdse financiële verslaggeving'. Dit halfjaarbericht moet in samenhang worden gelezen met de jaarrekening 2017 welke is opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), voor zover van toepassing.

Voor deze geconsolideerde halfjaarcijfers zijn dezelfde grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en berekeningsmethoden gehanteerd als toegepast bij de jaarrekening over 2017.

Dit zijn de eerste geconsolideerde halfjaarcijfers waar IFRS 15 en IFRS 9 zijn toegepast. Een aantal overige IFRS-standaarden zijn gewijzigd met ingang van 1 januari 2018. De gewijzigde standaarden hebben echter geen effect op de geconsolideerde halfjaarrekening van FrieslandCampina.

IFRS 9 'Financiële instrumenten'

IFRS 9 bevat herziene bepalingen ten aanzien van de classificatie en waardering van financiële instrumenten, met inbegrip van een nieuw model voor verwachte kredietverliezen ten behoeve van de berekening van de waardevermindering van financiële activa, en de nieuwe algemene vereisten voor hedge accounting. FrieslandCampina heeft het mogelijke effect van de toepassing van IFRS 9 op FrieslandCampina beoordeeld en IFRS 9 heeft geen significant effect op de classificatie en waardering van financiële activa zoals momenteel aangehouden. Wel zullen gerealiseerde winsten en verliezen bij de verkoop van effecten niet langer geherclassificeerd worden naar de geconsolideerde winst-en-verliesrekening maar geherclassificeerd worden van de reële waarde reserve naar de algemene reserve binnen het eigen vermogen.

De wijziging van IFRS 9 ten aanzien van financiële verplichtingen heeft geen impact op FrieslandCampina.

FrieslandCampina heeft geconcludeerd dat haar huidige hedge relaties ook onder de nieuwe regels kwalificeren voor hedge accounting. Veranderingen in de reële waarde van de tijdswaarde van opties zullen worden verwerkt via het eigen vermogen.

Het nieuwe model voor bijzondere waardeverminderingen vereist de verantwoording van bijzondere waardeverminderingen op basis van verwachte kredietverliezen in plaats van op basis van aanwijzingen voor kredietverliezen. Voor FrieslandCampina is de voorziening voor dubieuze handelsdebiteuren niet significant toegenomen. We verwijzen voor een nadere toelichting en overzicht van classificaties naar de paragraaf 'Financiële instrumenten' vanaf pagina 20.

FrieslandCampina past IFRS 9 vanaf 1 januari 2018 toe waarbij vergelijkende cijfers over 2017 niet zijn aangepast.

IFRS 15 'Opbrengsten uit contracten met klanten'

Vanaf 1 januari 2018 is IFRS 15 van kracht geworden. Deze standaard voorziet in een uitgebreid raamwerk om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden verantwoord.

FrieslandCampina heeft deze standaard op basis van de 'modified retrospective'-methode toegepast. Dit houdt in dat het cumulatieve effect van IFRS 15 is opgenomen per 1 januari 2018, zonder aanpassing van de vergelijkende cijfers.

De netto omzet heeft als kenmerk dat het wordt gerealiseerd op één moment, namelijk op het moment dat overtuigend is gebleken dat control over de goederen en voordelen van eigendom van de goederen aan de klant zijn overgedragen.

De impact op FrieslandCampina is niet significant en heeft met name betrekking op additionele toelichtingsvereisten.

Beoordelingen, schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de geconsolideerde halfjaarcijfers vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en gerapporteerde waarden van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Voor een overzicht van de belangrijkste veronderstellingen en inschattingen wordt verwezen naar de jaarrekening 2017. In de eerste helft van 2018 hebben zich in dit kader geen belangrijke wijzigingen voorgedaan, anders dan in dit halfjaarbericht toegelicht.

In het halfjaarbericht wordt de prestatietoeslag pro forma verwerkt, inclusief de pro forma uitgifte van ledenobligaties.

Consolidatiekring

Op 14 februari 2018 heeft FrieslandCampina haar 50% belang in China Huishan Dairy Investments (Hong Kong) Ltd uitgebreid naar 100% door alle resterende aandelen over te nemen. Hiermee is China Huishan Dairy Investments een 100% dochteronderneming geworden van FrieslandCampina.

Financieel risicobeheer

De belangrijkste doelstellingen en procedures van het financieel risicobeheer binnen FrieslandCampina zijn consistent met de doelstellingen en procedures zoals gepresenteerd in de geconsolideerde jaarrekening 2017.

Seizoensinvloeden

Er is geen sprake van een significant seizoenspatroon in de vergelijking van een eerste halfjaar met een tweede halfjaar.

Netto-omzet

	eerste halfjaar 2018		eerste halfjaar 2017	
Netto-omzet naar geografische locatie afnemer				
		%		%
Nederland	1.403	25	1.409	23
Duitsland	545	10	575	9
Rest van Europa	1.397	24	1.306	22
Azië en Oceanië	1.875	33	2.224	36
Afrika	310	5	335	6
Noord- en Zuid-Amerika	191	3	223	4
	5.721	100	6.072	100

De netto-omzet betreft hoofdzakelijk de verkoop van goederen.

Bedrijfskosten

In de kostprijs omzet is de vergoeding voor melk aan leden-melkveehouders opgenomen van EUR 1.982 miljoen (eerste halfjaar 2017: EUR 2.109 miljoen).

Overige bedrijfslasten en -opbrengsten

Onder de overige bedrijfslasten zijn reorganisatiekosten opgenomen voor in totaal EUR 20 miljoen, met name in verband met de sluiting van productielocaties in Saint-Paul-en-Jarez en Sénas (Frankrijk). Als gevolg van het besluit om de productielocatie in Rijkevoort open te houden is onder de overige bedrijfsopbrengsten een bate verantwoord van EUR 7 miljoen in verband met een gedeeltelijke terugname van een bijzondere waardevermindering.

Financieringsbaten en -lasten

In de financieringsbaten en -lasten is in het eerste halfjaar van 2018 een negatief resultaat van EUR 3 miljoen inzake herwaardering van vorderingen en schulden in vreemde valuta alsmede gerealiseerde resultaten op financiële derivaten opgenomen. In de eerste helft van 2017 betrof dit een negatief resultaat van EUR 10 miljoen. De netto-rentelast bedraagt in het eerste halfjaar van 2018 EUR 16 miljoen (eerste halfjaar 2017: EUR 15 miljoen).

Belastingen

De belastinglast bedroeg EUR 55 miljoen (eerste halfjaar 2017: EUR 91 miljoen). De afname is onder andere het gevolg van de lagere winst. De lagere belastingdruk in de eerste helft van 2018 van 33,6% ten opzichte van de eerste helft van 2017 van 35,8% is onder meer door een positief effect van tariefwijzigingen in het buitenland.

Grond, gebouwen en installaties

Het verloop van de balanspost grond, gebouwen en installaties gedurende het eerste halfjaar 2018 is als volgt te specificeren:

Boekwaarde begin boekjaar	3.208
Investerings	178
Desinvesteringen	-1
Valuta-omrekenverschillen	-11
Afschrijvingen	-143
Bijzondere waardeverminderingen	-2
Terugname bijzondere waardeverminderingen	10
Boekwaarde per 30 juni 2018	3.239

De investeringen van EUR 178 miljoen hebben voornamelijk betrekking op de uitbreiding van de productiecapaciteit en vervangingsinvesteringen in Nederland (eerste halfjaar 2017: EUR 200 miljoen).

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het eerste halfjaar van 2018 is als volgt te specificeren:

Boekwaarde begin boekjaar	1.757
Investerings	24
Valuta-omrekenverschillen	-36
Amortisatie	-36
Boekwaarde per 30 juni 2018	1.709

FrieslandCampina is in 2010 een wereldwijd ICT-standaardisatie programma gestart. Gedurende de eerste helft van 2018 is hiervoor een bedrag van EUR 12 miljoen geactiveerd (ultimo 2017: EUR 18 miljoen) en is EUR 16 miljoen geamortiseerd (ultimo 2017: EUR 13 miljoen). In 2012 is het systeem door de eerste werkmaatschappijen in gebruik genomen en daarna is deze implementatie verder uitgerold naar andere werkmaatschappijen. Het is voorzien dat dit programma in 2019 wordt afgerond.

Goodwill impairment test

FrieslandCampina voert de goodwill impairment test jaarlijks in het tweede kwartaal uit en op een ander moment indien er sprake is van een aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering ten aanzien van goodwill. Goodwill wordt gevolgd en getest op het niveau van de business group. Bij de goodwill impairment test wordt de realiseerbare waarde, zijnde de bedrijfswaarde, per business group berekend.

Vanaf 1 januari 2018 is binnen FrieslandCampina de business group structuur aangepast. Voor een beschrijving van de business groups wordt verwezen naar pagina 9 van het bestuursverslag. Deze aanpassing in de management structuur en de rapportering aan de executive board heeft als gevolg dat de allocatie van de goodwill is gewijzigd.

In onderstaande tabellen is weergegeven hoe de goodwill aan de kasstroom genererende eenheden is gealloceerd. Ook zijn de belangrijkste aannames die zijn toegepast voor de berekening van de bedrijfswaarde per business group weergegeven:

	30 juni 2018	aannames 2018		
	Goodwill	% Groeivoet eindwaarde	% Gemiddelde groeivoet brutomarge	% Discontovoet voor belastingen
Consumer Dairy	707	3,0	9	8
Specialised Nutrition	227	3,0	7	8
Ingredients	161	2,5	10	8
Dairy Essentials	14	1,5	3	5
	1.109			

	31 december 2017	aannames 2017		
	Goodwill	% Groeivoet eindwaarde	% Gemiddelde groeivoet brutomarge	% Discontovoet voor belastingen
Consumer Products EMEA	530	3,5	7	10
Consumer Products Asia	297	3,5	5	10
Consumer Products China	105	3,0	8	9
Cheese, Butter & Milkpowder	33	1,5	2	7
Ingredients	161	2,5	11	8
	1.126			

De gemiddelde groeivoet van de brutomarge per business group in de meerjarenplannen tot en met 2021 is gebaseerd op ervaringen uit het verleden, specifieke verwachtingen voor de nabije toekomst en marktconforme groeipercentages. De discontovoet voor iedere business group is gebaseerd op in de markt waarneembare gegevens en is bepaald voor belasting.

De bedrijfswaarden van de business groups zijn bepaald op basis van de prognoses voor 2018 en de meerjarenplannen tot en met 2021. Tevens wordt rekening gehouden met de compensatie voor de rol die de business group Dairy Essentials (in 2017: Cheese, Butter & Milkpowder) vervult bij het verwerken van ledenmelk en vet in het bijzonder. Deze compensatie door de andere business groups dient ter dekking van het verlies op de verwerking van ledenmelk in basiszuivelproducten, dat de business group Dairy Essentials realiseert, doordat alle melk aangeleverd door de leden-melkveehouders afgenomen dient te worden. Voor de periode na 2021 is een groeipercentage gehanteerd dat gelijk is aan de verwachte langetermijninflatiepercentages, zoals in de markt gebruikelijk is, welke is gemaximeerd tot de inflatieverwachting met betrekking tot staatsobligaties.

De uitkomst van de goodwill impairment test van alle business groups laat zien dat de bedrijfswaarden de boekwaarden van de business groups overstijgen. Een redelijkerwijs mogelijke aanpassing van de aannames leidt in deze gevallen niet tot bedrijfswaarden lager dan de boekwaarden van de business groups.

Voorraden

Van de voorraad gereed product en handelsgoederen is EUR 71 miljoen gewaardeerd tegen lagere marktwaarde (ultimo 2017: EUR 300 miljoen). De totale afwaardering naar marktwaarde die toeziet op de voorraad gereed product en handelsgoederen zoals opgenomen op de balans per 30 juni 2018 bedraagt EUR 30 miljoen (ultimo 2017: EUR 71 miljoen).

Rentedragende verplichtingen

In 2017 heeft FrieslandCampina een kredietfaciliteit met een syndicaat van kredietinstellingen afgesloten als gevolg van het verkrijgen van een publieke kredietbeoordeling. Deze faciliteit bedraagt EUR 1 miljard en kent een looptijd van 5 jaar. Per 30 juni 2018 is een bedrag van EUR 20 miljoen (ultimo 2017: EUR 50 miljoen) getrokken op de kredietfaciliteit, die geheel als kortlopend is aangemerkt.

In 2016 is FrieslandCampina een lening van maximaal EUR 150 miljoen bij de Europese Investeringsbank (EIB) overeengekomen. Deze lening zal gebruikt worden voor onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe producten. De looptijd van deze lening is 7 of 10 jaar en de looptijd gaat in op het moment dat FrieslandCampina gebruik maakt van deze leningruimte. Op dat moment zal ook het rentetarief worden bepaald en zullen de geactiveerde afsluitkosten geamortiseerd worden over de looptijd. In het eerste halfjaar 2018 is het resterende deel van EUR 50 miljoen getrokken.

FrieslandCampina is in 2017 gestart met de uitgifte van Euro Commercial Paper (ECP). De maximale looptijd van het uitgegeven schuld papier is 12 maanden. De trekkingen onder het ECP-programma bedragen per 30 juni 2018 EUR 416 miljoen.

Financiële instrumenten

Classificatie en waardering financiële instrumenten onder IFRS 9 ten opzichte van IAS 39

Onder IFRS 9 blijft de classificatie van financiële verplichtingen zoals deze van toepassing was onder IAS 39 grotendeels ongewijzigd. Ten aanzien van financiële activa zijn de classificaties, zoals deze onder IAS 39 van toepassing waren, gewijzigd. Financiële activa die onder IAS 39 eind 2017 geïnclassificeerd werden als 'leningen en vorderingen' zijn onder IFRS 9 geïnclassificeerd als 'Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs'. Financiële activa die eind 2017 geïnclassificeerd werden als 'Reële waarde afdekkingsinstrumenten' zijn onder IFRS 9 geïnclassificeerd als 'Reële waarde met mutaties in het eigen vermogen' of als 'Reële waarde met mutaties in het resultaat'.

De nieuwe classificatie onder IFRS 9 heeft geen significante impact gehad op de waardering van financiële activa per 1 januari 2018. De nieuwe classificaties zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Accountingclassificaties en reële waarden

De boekwaarde van financiële activa en passiva zoals opgenomen in de geconsolideerde balans, evenals de financiële instrumenten die tegen reële waarde gewaardeerd zijn, of waarvan de boekwaarde afwijkt van de reële waarde, wordt in onderstaande tabel weergegeven per waarderingmethode. Hierbij is de reële waarde het bedrag dat zou zijn ontvangen of betaald als de vorderingen en/of verplichtingen waren afgewikkeld op balansdatum, zonder verdere verplichtingen. De verschillende niveaus van inputdata voor het bepalen van de reële waarde zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: genoteerde marktnoteringen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen;
Niveau 2: input anders dan genoteerde marktnoteringen die onder niveau 1 vallen, die waarneembaar is voor het actief of de verplichting, hetzij rechtstreeks (in de vorm van prijzen) hetzij indirect (afgeleid van prijzen);
Niveau 3: input voor het actief of de verplichting die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input) waarbij die input een significante impact op de uitkomst heeft.

30 juni 2018

	Reële waarde met mutaties in het eigen vermogen	Reële waarde met mutaties in het resultaat	Reële waarde met mutaties in het totaal resultaat	Financiële activa tegen geamorti- seerde kostprijs	Overige financiële verplicht- tingen	Totaal boek- waarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal reële waarde
Financiële activa niet gewaardeerd tegen reële waarde										
Verstrekke leningen - vaste rente				32		32		35		35
Verstrekke leningen - variabele rente				6		6				
Langlopende vorderingen				2		2				
Handelsdebiteuren en overige vorderingen				1.607		1.607				
Liquide middelen				453		453				
				2.100		2.100				
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde										
Afdekkingsderivaten	17	12				29		29		29
Effecten			1			1			1	1
	17	12	1			30				
Financiële verplichtingen niet gewaardeerd tegen reële waarde										
Rentedragende verplichtingen - vaste rente					949	949		970		970
Rentedragende verplichtingen - variabele rente					927	927		928		928
Handelscrediteuren en overige verplichtingen					2.623	2.623				
					4.499	4.499				
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde										
Afdekkingsderivaten	23	6				29		29		29
Put-optieverbinten		78				78			78	78
	23	84				107				

Voor de berekening van de reële waarde van de rentedragende verplichtingen met een vast rentepercentage is een gemiddeld gewogen rentepercentage van 2,2% (ultimo 2017: 2,7%) gebruikt. De reële waarde van de verstrekke leningen met een vast rentepercentage is bepaald middels een gemiddeld gewogen rentepercentage van 3,4% (ultimo 2017: 3,4%).

Effecten

FrieslandCampina houdt enkele belangen in niet-beursgenoteerde ondernemingen, welke zijn geclassificeerd onder de overige financiële activa. De reële waarden van deze belangen zijn afgeleid van de eigenvermogenswaarde van de derde partijen. Deze waarderingmethode is geclassificeerd als niveau 3.

Afdekkingsderivaten

De afdekkingsderivaten zijn aangemerkt als niveau 2 waarderingmethode. De reële waarde van de valutatermijncontracten wordt berekend door vergelijking met de actuele termijakoersen van contracten voor gelijke resterende looptijden. De reële waarde van interest rate swaps wordt bepaald aan de hand van de contante waarde op basis van actuele marktgegevens. De reële waarde van de commodity swaps is bepaald aan de hand van de opgave van de 'mark-to-market'-waarderingen van de desbetreffende tegenpartijen.

Put-optieverplichtingen

FrieslandCampina heeft een put-optie verstrekt aan International Finance Corporation (IFC) en Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V. (FMO) met betrekking tot de gehouden aandelen in de Nederlandse juridische entiteit die 51% van de aandelen in Engro Foods Ltd. houdt. De reële waarde van de put-optie is vastgesteld op de contante waarde van de verwachte uitoefenprijs, op het verwachte uitoefenmoment. De uitoefenprijs is vooral afhankelijk van de winst voor rente, belastingen en afschrijvingen van Engro Foods. De aandelen zijn onderverdeeld in type A en type B aandelen, waarbij voor type A aandelen een boven- en ondergrens van het rendement op deze aandelen is overeengekomen. De put-optie op type A aandelen is voor het eerst uitoefenbaar begin 2022, de put-optie op type B aandelen voor het eerst begin 2024. De waarderingmethode van deze verplichting is vanwege de gevoeligheid voor het resultaat van Engro Foods aangemerkt als niveau 3.

Wanneer de winstverwachting voor rente, belastingen en afschrijvingen van Engro Foods 10% hoger zou zijn geweest, zou het resultaat van FrieslandCampina over het eerste halfjaar 2018 EUR 8 miljoen lager zijn geweest als gevolg van herwaardering van de put-optieverplichting.

Mutaties en transfers

Gedurende de eerste helft van 2018 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden voor de financiële instrumenten welke zijn aangemerkt als niveau 3:

	Put-optie verplichtingen	Effecten
Boekwaarde begin boekjaar	76	1
Financieringslast	2	
Boekwaarde per 30 juni 2018	78	1

Er hebben gedurende de eerste helft van 2018 geen transfers plaatsgevonden van of naar niveau 1, 2 of 3.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet in de balans opgenomen verplichtingen wijken niet materieel af van de niet in de balans opgenomen verplichtingen welke zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2017, met uitzondering van het volgende:

Voorwaardelijke belastingverplichtingen

FrieslandCampina is betrokken bij diverse belastingprocedures die zijn ontstaan tijdens de normale bedrijfsvoering. In veel landen bestaat er een hoge mate van complexiteit ten aanzien van de lokale belastingregimes. Periodiek beoordeelt FrieslandCampina zorgvuldig de waarschijnlijkheid of een belastingprocedure tot een belastingverplichting leidt in de vorm van uitstroom van kasmiddelen, en of het vormen van een voorziening noodzakelijk is. De uitkomst van belastingprocedures kan echter moeilijk met zekerheid worden voorspeld en de uitkomst van de belastingprocedure kan afwijken van de inschatting van FrieslandCampina.

FrieslandCampina schat de voorwaardelijke belastingverplichtingen per 30 juni 2018 die worden onderzocht door de belastingautoriteiten op een totaal van EUR 64 miljoen (eind 2017: EUR 25 miljoen), waarvan het grootste gedeelte betrekking heeft op de behandeling van de omzetbelasting in Pakistan.

Transacties met verbonden partijen

Er heeft geen wijziging plaatsgevonden in de aard van de informatie over verbonden partijen. De omvang wijkt niet materieel af ten opzichte van de toelichting in de geconsolideerde jaarrekening 2017.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die moeten worden opgenomen in het halfjaarbericht 2018.

Amersfoort, 24 augustus 2018

Elke dag voorziet Koninklijke FrieslandCampina miljoenen consumenten verspreid over de wereld van zuivelproducten met waardevolle voedingsstoffen uit melk. Met een jaaromzet van 12 miljard euro behoort FrieslandCampina tot de grootste zuivelondernemingen in de wereld.

FrieslandCampina produceert en verkoopt consumentenproducten als zuivelranken, kindervoeding, kaas en desserts in een groot aantal Europese landen, in Azië en in Afrika via eigen dochterondernemingen. Daarnaast worden vanuit Nederland wereldwijd zuivelproducten geëxporteerd. Ook worden producten geleverd aan professionele afnemers, waaronder room- en boterproducten aan bakkerijen en horecabedrijven in West-Europa. FrieslandCampina verkoopt wereldwijd ingrediënten en halffabricaten voor producenten van kindervoeding, de voedingsmiddelenindustrie en de farmaceutische sector.

FrieslandCampina heeft vestigingen in 34 landen, waar eind 2017 in totaal 23.675 medewerkers werken. De producten van FrieslandCampina vinden hun weg naar meer dan 100 landen. Het centrale kantoor van de onderneming is gevestigd in Amersfoort. De activiteiten van FrieslandCampina zijn onderverdeeld in vier marktgeoriënteerde business groups: Consumer Dairy, Specialised Nutrition, Ingredients en Dairy Essentials.

De vennootschap is volledig in handen van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A., deze is met 18.645 leden-melkveehouders in Nederland, Duitsland en België, een van de grootste zuivelcoöperaties in de wereld.

Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Stationsplein 4
3818 LE Amersfoort
T +31 33 713 3333
www.frieslandcampina.com